

Szegedi Tudományegyetem (SZTE)
Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar
Angol nyelvű irodalmak és kultúrák Európában és Észak-Amerikában

Nyikos Dániel

Gyarmatosító cinizmus Rudyard Kipling műveiben

Ph.D. disszertáció

Témavezetők:
Cristian Réka, Ph.D., dr. habil.
Kérchy Anna, Ph.D., dr. habil.

Szeged, 2019

Tartalomjegyzék

Köszönetnyilvánítás	1
1. Bevezetés: Ruddy Baba kísértete	2
2.1. A birodalmi Másik felépítése	25
2.2. A birodalmi szubjektivitás felépítése	40
3. Kipling birodalmi cinizmusa	54
3.1. <i>Plain Tales from the Hills</i> (Egyszerű történetek a hegyekből)	63
3.2. <i>The Phantom Rickshaw and Other Eerie Tales</i> (A fantom riksa és más kísérteties történetek)	74
3.3. <i>Wee Willie Winkie</i> (Kis Willie Winkie)	95
3.4. <i>In Black and White</i> (Fekete fehérben)	98
3.5. <i>The Light That Failed</i> (A fény, ami elveszett)	117
3.6. <i>Life's Handicap: Being Stories of Mine Own People</i> (Az élet hendikeppje: történetek a saját embereimről)	120
3.7. <i>Departmental Ditties Barrack-Room Ballads and Other Verses</i> (Hadosztály dalocskák, barakk-terem balladák és más versek)	134
3.8. <i>The Jungle Books</i> (A dzsungel könyvei)	145
3.9. <i>Kim</i>	157
4. Befejezés: Kipling gyarmatosító világának lebontása	177
Bibliográfia	187

A doktori értekezés tézisei

A kutatási cél megfogalmazása

Amikor Edward Said 1973-ban megírta a mérföldkönek számító *Orientalizmus* [*Orientalism*] című könyvét, Rudyard Kiplinget használta prototípusos gyarmatosító példájának. Évtizedekig így tekintettek Kiplingre. Az 1980-as évek óta azonban a kritikai tendencia ambivalenciákat, ellentmondásokat és aggodalmakat talált munkájában, amelyek a kritikusok szerint a Brit Birodalom visszaéléseivel szemben állnak, és arra utalnak, hogy Kipling mélyen átérezte a gyarmatosított régiók iránti általános érzelmeit és különösen India tette őt a kormány elnyomó, rasszista politikájának befejezésének korai támogatójává. Bár igaz, hogy a gyarmatosított nemzetek vallási és kulturális értékeinek jobb megismerését és gondozását szorgalmazta, nem mondható el, hogy Kipling az általa kifejezett politikai pozíciókban valaha is vitatta a Birodalom érvényességét és igazságosságát. Miközben személyes feszültséget érzett a brit gyarmatokban való saját fellépése miatt, személyes kommunikációjából és nyilvánosan felvállalt álláspontjából kitűnik, hogy Kipling számára a brit hatalom és befolyás csökkenése minden szempontból utálatos volt, és hogy az egész életén át tartó kampánya India önrendelkezése ellen összhangban volt a személyes véleményével, amely szerint a nem európaiak képtelenek önkormányzásra. Ezeket erősen szem előtt tartva, jelen tanulmány Rudyard Kipling 1901-ig írt verseit, regényeit és novelláit vizsgálja, különös tekintettel a csúszásokra, törésekre és kitörésekre, amelyek a birodalomról szóló történeteit és verseit jellemzik. Az ellentmondások és az ambivalencia megállapításán túl ez a tanulmány különösen Peter Sloterdijk (1987) és Slavoj Žižek (1989) elméleteit használja annak bemutatására, hogy Kipling szövegei megőrzik a humanista, faji jellegű ideológiát, amely megalapozta Nagy-Britannia gyarmati gyakorlatait. Ezen keresztül megmutatom, hogy bár Kipling szövegei feltárják a kolónia visszaéléseit és reprezentatív eltolódásait is, nem ássák alá a Birodalmat, hanem újraélesztik és megörökítik azt.

Rudyard Kipling szövegei megerősítik a gyarmati hegemoniát és azt a konkrét ideológiát, amely állandósítja a gyarmati vállalkozást. A földrajzi, antropológiai és politikai szövegek fontosságát a gyarmati imperializmus érvényesítésében és megfogalmazásában jól dokumentálták, és ez az értekezés azon gondolatból származik, hogy az irodalmi műalkotások hasonló kulcsszerepet játszanak. A rendelkezésére álló és az általuk irányított tudásmód összességre épül, tehát annak a megghiúsítását jelentő feltörés veszélyezteti magát a kolóniát, ahol Said (2003) „emberi találkozásnak” nevezi (45) a fenyegetést, ami destabilizálná a gyarmati ideológia két fő módon történő felépítését: annak demonstrálása, hogy a faj temperálható és áthatolható, valamint annak feltárása, hogy a kolónia helyett, hogy a kevésbé fejlett kultúráknak a pozitívista pályán haladására törekedne, az erőszakra épülő elnyomás és kizsákmányolás helyszíne.

Ez a vonal mindazonáltal felveti a kérdést: hogyan lehet gyarmatosító egy humanista európai szubjektum, aki hisz az önrendelkezési jogban és az emberi méltóságban? Vizsgálataim annak elemzésével kezdődtek, hogy a gyarmati faji ideológia elválasztja a humanista alanyt a gyarmatosítotttól. Ennek modelljét Aimé Césaire (1972), Frantz Fanon (2004, 2008) és Said (2003) gondolatainak felhasználásával tárom fel. A gyarmatosító elkülöníti a gyarmatosított Másikat olyan külön kategóriába, amelyre nem vonatkoznak ugyanazok a természetes jogok, amely egy elhallgatott alárendelt, és amelynek szenvedését és emberségét nem reprezentálják. A Másik létrehozása az európai szubjektivitás kialakulásában bizonyos távolságot igényel a Másiktól. A másikkal való szoros kapcsolatfelvétel esetén, amelyet a gyarmatosító a kolóniában

kockázatot, nyilvánvalóvá válhat, hogy a gyarmatosító vállalkozás igazolására alkalmazott alapelvek, valamint a faji felépítés nemcsak a kolónia, hanem a fehér identitás alapját is képezi, nem csupán tévesnek bizonyulnak: kimutatja, hogy egy olyan embercsoport, amely természetéből adódóan nem ellentétes a másikkal, haszonszerzés és ellenőrzés céljából szörnyű bűncselekményeket követ el velük szemben. Ezt az érvelést elsősorban Said (2003) könyve idézte elő, amely a gyarmatosító és a gyarmatosítók elválasztásának fontosságáról ír, mert a kolónia élő tapasztalata, különös tekintettel a gyarmatosítókkal való kapcsolatra, meghazudtolja ennek az ideológiának egy részét, és az a képesség, hogy egyfajta véleményt kifejezzenek és másképp viselkedjenek – vagyis a képmutatás -, elengedhetetlen a gyarmatosító munka folytatásához. A cinizmust tudatos képmutatásként azonosítom, amely nem megváltoztatásra törekszik, hanem kognitív technikákkal magyarázkodik, különösen azáltal, hogy a tapasztalatok alatt létrehozott szorongásra más okokat talál.

A cinizmus gyarmatosító irodalmának az a szerepe, hogy felkészítse a gyarmatosítót erre az „emberi találkozásra” egy olyan keret biztosításával, amely a cinizmus formájában kognitív disszonanciát idéz elő. Ez a kognitív disszonancia egyidejűleg elismeri a kolónia elnyomását és képmutatását, és arra készíti a gyarmatosítót, hogy igazolja saját részét a birodalom működésében. Másszóval: a cinizmus a fehér gyarmatosító számára nemcsak fontos, hanem elengedhetetlen is. A faji és birodalmi ideológia felépítésének és dekonstrukciójának szoros vizsgálatával Kipling fikciójában és költészetében e tanulmány bemutatja azokat a módszereket, amelyekkel a szerző a kolonizáló ideológiát ábrázolja mind a karakter cselekedetein, mind a szöveg keretein keresztül. Az értekezés elsősorban azokat a szövegeket vizsgálja, amelyeket Kipling Indiában írt vagy közvetlenül az indiai tartózkodása után, egészen Kim írásáig 1901-ben, az a felosztást alkalmazva Kipling munkáiban, amely elválasztja korai írásait a későbbi írásaitól.

Ezek a szövegek tartalmazzák a *Plain Tales from the Hills* [Egyszerű történetek a hegyekből] (1888), *The Phantom Rickshaw and Other Eerie Tales* [A fantom riksa és más kísérteties történetek] (1888), *Wee Willie Winkie and Other Child Stories* [Kis Willie Winkie és más gyermektörténetek] (1888), *In Black and White* [Fekete-fehérben] (1888), *Life's Handicap: Being Stories of My Own People* [Az élet hendikeppje: történetek a saját embereimről] (1892) és *The Jungle Books* [A dzsungelkönyvek] (1894, 1895) novellagyűjteményeket, illetve a *Departmental Ditties Barrack-Room Ballads and Other Verses* [Hadosztály dalocskák, barakk-terem balladák és más versek] (1892) verseskötet, valamint a *The Light That Failed* [A fény, ami elveszett] (1890) és *Kim* (1901) regényeit. Kipling „összetett” szövegei nemcsak a szorongást fejezik ki a gyarmatosító ideológia hiányosságát és interszubjektivitását illetően, hanem cinikusan reprezentatív eszközként szolgálnak annak érdekében, hogy alakítsák a külföldi gyarmatosítók tapasztalatait a gyarmati találkozásra való reagálás olyan módján, amely csökkentené a szorongást, és lehetővé tenné munkájukat, ami a rezsím elnyomó vállalkozásainak teljesítése. Ezekben a szövegekben Kipling a gyarmati szorongás forrásait ábrázolja, munkája idővel egyre kevésbé destabilizáló elemeket ír le, és egyre szilárdabb és idealizáltabb struktúrákba foglalja őket. Így - miközben erősebbé teszi a gyarmati szorongás feloldásának a lehetőségeit összetettebb stratégiákkal -, Kipling elmozdul a fenyegetések teljes kitettségétől, és egyre inkább a kolóniát nem az élmény szempontjából képviseli, hanem ideológiai fantáziaként.

Az elemzés módszere

Rudyard Kipling már régóta ellentmondásos szereplő a Brit Birodalom posztkoloniális vitájában. Az 1950-es és 60-as években Kipling írásait a hegemonikus brit imperialista diskurzus példaként használták. Mint ilyen, Kipling kritikája képezte a terület egyik alapját. Később, különösen az

1980-as évektől, ezt a Kipling-olvasási módot elutasították azok, akik úgy találták, hogy szövegei olyan csúszások és kétértelműségek helyszínei, amelyek látszólag kritizálják és aláássák a gyarmati hatalmat. Ezek a tudósok Kiplinget a Birodalom kifejezett kritikusának, vagy ellentmondásos alakjának tekintik, akinek a törött énje, amelyet megosztott az indiai és az angol között, kreatív munkájában lép színpadra. Ez a tendencia a mai napig folytatódik, bár a kritika párhuzamos vonalként vizsgálja, hogy Kipling milyen mértékben valósítja meg ténylegesen a gyarmati gyakorlatokat. A század fordulóján David Gilmour *The Long Recessional: The Imperial Life of Rudyard Kipling* [A hosszú visszavonulás: Rudyard Kipling birodalmi élete] (2002) című könyvében visszatért arra, hogy Kiplingről mint gyarmatosítóról beszéljünk. Az értekezés érvét erősen megformálta ez a könyv, amely Kipling és az arról szóló írás szoros elemzésén keresztül azt mutatja, hogy Kipling valójában nem ambivalens a britek indiai jelenlétét illetően, hanem teljes mértékben hisz a britek ott zajló gyarmatosító szerepében. Gilmour megmutatja Kipling identitását a Brit Birodalom felemelkedése és bukása fényében, így írva le korai szerepét, mint „a Birodalom apostola, a gyarmatosító törekvés megtestesítője, később pedig a nemzeti hanyatlás prófétája”¹ (6). Gilmour, helyesen, rámutat arra, hogy Kipling megtagadta annak elfogadását, hogy a Birodalom vége bármi mást jelenthet, mint Nagy-Britannia és Nagy-Britannia volt gyarmatainak teljes összeomlását.

A dolgozat központi részét Kipling indiai történeteinek és verseinek elemzése képezi, bár a Afrikáról szóló íásaival is foglalkozom. Rudyard Kipling indiai kapcsolatának megértésében kiindulási pontként *Charles Allen Kipling Sahib: India and the Making of Rudyard Kipling 1865-1900* [Kipling szahib: India és Rudyard Kipling meghatározása 1865–1900] (2007) című könyvét használom, amely összetett képet ad mind Kipling helyéről, mind pedig kapcsolatáról a megszállt föld nem fehér és fehér lakosságával. Például azt bizonyítja, hogy Kipling a Lahore nyomornegyedeiben megszerzett fiatalkori tapasztalatai alapján élete végéig sok angol köztisztviselőt illetéktelennek, brutálisnak és korruptnak tekintett. Amikor Kipling bűnbakot keres a Birodalom bűncselekményeinek, gyakran az egyes gyarmati ügynököket választja. A bűntudat ilyen elhárítását a kognitív disszonanciával járó téves megosztással azonosítom, amely az egyénekre, és nem a teljes gyarmati rendszerre hárítja a vádat, Kipling gyarmatosító olvasójának valami mást ad ahhoz, hogy negatív érzéseit magyarázza, amikor Indiában szenvedést lát, így nem kell szembenéznie azzal, hogy saját cselekedetei hozzájárulnak a visszaélésekhez, amelyekkel minden nap szembesül. Ennek eredményeként még a lelkiismeretes brit a gyarmatokon gyarmatosítóvá válik, és úgy változtatja meg hiedelmeit, hogy teljes mértékben támogassa azt a rendszert, amely szörnyű szenvedést okoz.

Ezt a hozzáállást tisztán tükrözi Albert Memmi (2003) elgondolása a gyarmatosítóról: „Minden gyarmatosítónak, bizonyos mértékig, el kell fogadnia a gyarmati élet közepszerűségét és az azt ápoló egyéneket. Az is világos, hogy minden gyarmatosítónak alkalmazkodnia kell valódi helyzetéhez és az ebből következő emberi kapcsolatokhoz”² (95). A gyarmatosító / gyarmatosított dichotómia internalizálása, nem is beszélve annak elkerülhetetlen kudarcairól és ellentmondásairól, minden érintett identitásának lényeges részévé válik.

Ez a gondolatmenet vezet a tézisemhez: tudniillik, hogy a birodalom a törékeny és sebezhető rassz fogalma felépítését igényli, különösen magában a gyarmatosított térségben. A fehér és nem fehér identitások változatos formáikban történő előállítását, aláadását és

¹ “apostle of the Empire, the embodiment of imperial aspiration, and his later one as the prophet of national decline”

² “every colonizer must, in a certain measure, accept the mediocrity of colonial life and the men who thrive on it. It is also clear that every colonizer must adapt himself to his true situation and the human relationships resulting from it”

hibridizációját Kipling oly módon írja le, hogy ahelyett, hogy gyengítené az imperialista olvasó elszántságát, oly módon fegyverzi fel, amely kognitív disszonanciát vált ki, és felkészíti a kolónia szenvedéseivel és igazságtalanságával szembeni munkája folytatására. Charles Allen (2007) Gilmour problematikájára adott válaszában figyelmeztet „azon téves értelmezés ellen, miszerint a szerző alkotása karakterként vagy a történet narrátoraként önmagát tükrözi³” (17). Noha igaz, hogy nem lehet problémamentesen Kiplinget a szereplőihez vagy elbeszélőihez társítani, kutatásaim megmutatják, hogy elbeszélői és elbeszélései következetesen olyan cinikus hatást hoznak létre, amelyet a gyarmatosító olvasó gyakorol, ugyanúgy, ahogy a szereplők azt kifejezik. Történeteinek szereplői és elbeszélői olyan konstrukciók, amelyek kifejezetten olyan módon helyezkednek el, hogy a cinizmus gyarmatosító hatása általuk a lehető legjobban jusson kifejezésre.

Annak ellenére, hogy megkérdőjelezték, azt állítom, hogy Kipling írását alapvetően a birodalom kérdése formálja. Kipling számára a birodalom kérdései soha nem a gyarmatosítás alapvető erkölcsének megtámadására vonatkoztak, hanem inkább a gyarmati rendszer megőrzésének legjobb módjáról szóltak. Kipling írásainak nagy része abba a kategóriába tartozik, amelyet Elleke Boehmer (2005) gyarmatosítónak hív, és amelyet úgy definiál, mint „az irodalom, amelyet a gyarmatosító írt a gyarmatosítónak az általuk uralt nem európai területekről. Megtestesítette az imperialisták nézőpontját. ... A gyarmatosító irodalmat az európai kultúra fölényével és a birodalom jogszerűségével kapcsolatos elméletek támasztották alá⁴” (3). Boehmer azt bizonyítja, hogy ez nem azt jelenti, hogy az összes gyarmatosító műve kritikátlan a gyarmatosítással kapcsolatba, bár a nézőpontja - akár mellette, akár ellene - továbbra is a fehér emberé. Kipling nézete mindig a gyarmatosító szemszögéből ered, és annak ellenére, hogy empátiát fejez ki a gyarmatosított kultúrákat és országok iránt, az elbeszélői ritkán választják magukat el a fehér birodalmi tekintetűktől. Elbeszélői időnként az identitás hibáival szembesülnek, bár képtelenek elmenekülni az identitásból, és valójában kognitív stratégiáikat alakítanak ki, amelyek felfegyverzik őket a többi testesítéssel való fenyegetés ellen. Ez egy kiemelkedő, folyamatos küzdelmet jelent Kipling munkájában: annak szükségességét, hogy legitimizálja azt, ami nem legitimizálható, és ezzel védjen egy nagyon porózus és instabil identitást, amelynek sérthetetlennek kell tünnie a gyarmati rendszer működéséhez.

Amint Bényei (2011) megmutatja, Kipling történetei és versei érdekes inverziót mutatnak a gyarmatosító és a gyarmatosított identitásaiban, habár egyik sem tudja elválasztani magát ettől a dichotomizált dialektikától. Lényeges, hogy bár a szerepek destabilizálódnak, az elnevezés hatalma a fehér emberé marad - ez a hatalom nem választható el a végső hegemónikus irányítástól, amelyet élvez. Ez a megnevező erő lehetővé teszi a fehér gyarmatosító számára, hogy továbbra is érvényesítse az európai és a többi, a gyarmatosító és a gyarmatosított közötti dichotómiát. Azt, ami hiányzik - elnémítva, még akkor is, ha elismerjük -, Spivak (1999) „bennszülött informátornak⁵” hívott (*A Critique of Postcolonial Reason* [A posztkoloniális ész kritikája]). Az *In Black and White* [Fekete-fehérben] (1888) című kötetben Kipling történeteinek felét bennszülött szereplő meséli el, ám ezeket a történeteket monológ formájában mondják el a gyarmatosítónak. Így maga a szöveg is a gyarmatosító termékévé válik, aki feltételezhetően

³ “the misapprehension that an author’s creation either as a character or as the narrator of a story is a reflection of himself or herself”

⁴ “literature written by and for colonizing Europeans about non-European lands dominated by them. It embodied the imperialists’ point of view. Colonialist literature was informed by theories concerning the superiority of European culture and the rightness of empire”

⁵ “native informant”

leírta, és így kétszeresen építi fel a gyarmatosító ideológiai álláspontot: ez mindenekelőtt egy Kipling, nem pedig az alárendelt által létrehozott reprezentáció. Az alárendelt továbbra is néma. Ezeket egy olyan gyarmatosító tapasztalatai alakítják ki, amely a gyarmatosított szavait fogadja és újraértelmezi. A feltételezett olvasó szerepe az, hogy soha ne hallgassa meg a gyarmatosítottat, hanem inkább a lefordított narratívát a gyarmatosító fogalmába sorolja, és megtanulja az új reprezentációs módokat.

Szerkezet

Az első fejezet, a bevezetés felvázolja Kiplingnek az imperializmussal és a Brit Birodalommal való kapcsolatával kapcsolatos jelenlegi akadémiai diszkurzust, megjegyezve az ambivalenciát, amelyet sokan találnak hozzáállásában, mivel mély és tartós szeretetét fejezte ki a brit kolóniák, különösen India iránt, és mégis személyes írásai és költészete gyakran kifejezik a gyarmati kormányzás támogatását, amelynek rossz irányítását és visszaéléseit fikciójában írja le. Gilmour (2002) kiindulópontként használva megmutatom, hogy Kipling imperialista nézete egyáltalán nem ellentétes a gyarmatosított ország iránti szeretetével vagy az ott zajló visszaélések észlelésével, illetve megértésével.

A második fejezet bemutatja, hogy diszkurzív módon alakulnak ki a faji Másik és a brit szubjektum pozíciója. Megvizsgálom a viktoriánus ideológiával kapcsolatos diszkurzust is, bemutatva, hogy a tudományos szövegek miként építették fel az elképzelt keletet és a brit hatalmat felette. Ezután megmutatom azokat az eszközöket, amelyek révén a gyarmatosítók csökkentik a rájuk háruló aggodalmat az interszubjektivitás felismerése eredményeként, ezt a szorongást tévesen sajátítják az egyes, tudatlan gyarmatosítókkal, a bennszülöttek azon képességének elmulasztásával, hogy nem voltak megfelelő gyarmati alanyok, és a gyarmatosított térrel. Ezzel egyidejűleg a kolónia időtlen és a kolonizáló államtól eltérő időben történő ábrázolása, valamint a sport és a sportszerűség ideológiájának használata rögzíti a kolóniát és az imperialista munkát változatlanul és örökkévalóként, elválasztva a gyarmatosítót és a saját cselekedeteit a kolónia visszaéléseitől.

A harmadik fejezet annak a stratégiának a magyarázatával kezdődik, amelyet Kipling szövegeiben a gyarmati cinizmus tanítására alkalmaz, amelyeken keresztül részben feltárja a birodalmi ideológia hiányosságait, és felvázolja az általa előidézett szorongást. Ez a hatás a birodalmi képviselő felosztatásának fenyegetését jelenti, amely mind a gyarmati rendet, mind a brit szubjektivitást fenyegeti, és az ideológia újbóli betartását, mint annak megakadályozásának eszközét tanítja. A következő alfejezetek Kipling azon irodalom- és költészetköteteit vizsgálják, amelyeket riporterként és közvetlenül az Indiai pályafutása után írt meg, és bemutatják, hogyan fejlődik ez a cinizmus különböző formákban, és hogy Kipling szépirodalmi munkássága az 1890-es évektől eltolódik a gyarmati szorongás helyett gyermekek történeteire, valamint a bátor és nem bonyolult gyarmatosítók ábrázolására. A szorosan olvasott szövegek között szerepel a "The Conversion of Aurelian McGoggin" [Aurelian McGoggin átalakulása] című novella, amelyben a főszereplő, egy határozott ateista elveszíti beszédképességét a kolóniában, ahol lehetetlen bármilyen ötlet, amely a gyarmati rend zavarására utalhatna, és egy olyan Isten létezése, amely érvényesíti a császárnőt, igaznak kell lennie. Egy másik novella, "The Mark of the Beast," [A bestia jele], a legmegzavaróbb Kipling-történetek a gyarmatosítók számára, mivel a gyilkosok brutális módon megkínözzák a leprás papot, akinek a természetfeletti hatalma a gyarmatosított térben bebizonyosodik, amely jelenetek mélyen megborozgatták az angliai brit olvasókat. A "The Man Who Would Be King" [Az ember, aki király akart lenni] című kisregény

szörnyű következtetésre juttatja a rassz binárisok feloldódását, mivel a brit gyarmatosítók, akikben összeomlik a gyarmatosító és a gyarmatosított közötti különbség, elveszítik a helyüket az egész reprezentációs rendszerben, és elveszítik még a nevüket is a brit birodalmi rendszer tekintete nélkül.

The Jungle Books [A dzsungelkönyvek] bemutatják Kipling gyerektörténetek felé való mozdulását a gyarmati kapcsolatok kevésbé összetett ábrázolásával- Maugli teljes mértékben támogatja a brit gyarmatosítót a dzsungelben, elismeri fölényét és kiváltságot biztosít neki. Többek között Maugli ösztönös tiszteletével és egy fehér gyarmatosítóhoz való hűségével Kipling felépít egy abszolút határokkal rendelkező gyarmati fantáziát, ahol a különbség nem okoz csúszást vagy zavart. Kim-et, amelyet sokan Kipling legfejlettebb és legbonyolultabb ábrázolásának tartanak a gyarmati találkozásról, akár ideális gyarmati oktatásként tekinthetjük, amely a kolónia teljes ismeretét biztosítja a jövőbeli gyarmatosítónak, akár egy élő India gazdag és szerető ábrázolásaként, amely túllép ideológiai határain és visszavonja a brit rassz faji jelentőségét. Megvizsgálom, hogy a külön és Másik identitás vállalása transzgresszív öröme mellett hogyan ábrázolja a faji feloszlás veszélyét, és a regény úgy építi fel a fehér identitást, hogy a faji folyékonyság kizárólagos kiváltságát biztosítsa a brit számára, aki soha nem veszíti el a kiváltságos fehérségét.

A következtetés e tanulmánynak a mai reprezentációs rendszerre tekint, bemutatva, hogy a gyarmati cinizmus neokóniális cinizmussá vált. Azt javaslom, hogy csak a fehér szubjektumok, akik feladják a kiváltságos helyzetüket, amelyet a globális kapcsolatok kizsákmányoló rendszere ad, vessen véget ennek a visszaéléseknek a rendszeréhez.

Megállapítások

A szubjektum helye a hegemonikus rendszerben különösen kiemelkedő jelentőségű, amikor szembesül azzal a kilátással, hogy az a rendszer felbomlik. Ezt a szorongást láthatjuk Kipling szereplőinek a ragaszkodásában, amelyet önmagában is tudattalanul táplálnak a nem fehér társaik helyzetének elismerésével. Például a kalandor, Carnehan ragaszkodik ahhoz, hogy a "The Man Who Would Be King" [Az ember, aki király lenne] elbeszélője nézzen rá: „Nézz rám, különben a szavaim darabokra esnek”⁶ (153). A birodalom hatásán kívül Carnehan hirtelen kiesik a fehér identitás és az ideológia védőköréből.

Kafirisztánban szerzett tapasztalata Carnehan figyelmére hozza azt a kétértelműséget, amely a gyarmatosítót és a gyarmatosítottat megosztja. A probléma abban rejlik, hogy két angol nem képes szisztematikusan kategorizálni azokat, akikkel találkoznak. Dravot többször is hangsúlyoztatja azt, hogy szerinte a hegyekben élő emberek nem csak fehérek, hanem angolok is („Ezek az emberek nem niggerek; ők angolok! Nézd a szemüket – nézd a szájukat. Nézd meg, hogyan állnak. Ők az Elveszett Törzsek, vagy valami hasonló, és angolokká váltak”⁷) (163) és a két brit angol nevet ad a főnököknek. Az a tény, hogy a bennszülöttek szabadkőműveseknek bizonyulnak, tovább fokozza e figyelemre méltó indisztinguált zóna hatását, Giorgio Agamben kifejezését alkalmazva. Ott megszűnik a hegemonia és a gyarmati identitás védő ereje, és Dravot levágott feje egy zsákban köt ki, és értelmetlen koronát visel, amelynek felbecsülhetetlen drágaköveiből Carnehan nem szerezhet hasznot.

⁶ "Keep looking at me, or maybe my words will go all to pieces"

⁷ "These men aren't niggers; they're English! Look at their eyes—look at their mouths. Look at the way they stand up. They sit on chairs in their own houses. They're the Lost Tribes, or something like it, and they've grown to be English"

Kipling több, mint a császári propaganda szócsöve. Történetei és versei azt mutatják, hogy elismerte és problémává tette a gyarmatosító egyénnek a gyarmati vállalkozásban játszott szerepével kapcsolatos aggodalmakat, és úgy tette, hogy az adott vállalkozást szolgálja. Kipling munkájában a gyarmati egyént - akár fehér, akár nem fehér - alapvetően megváltoztatja a gyarmatosító diskurzusnak való kitettség és abban részesülése. Mind a gyarmatosítók, mind pedig a Kipling munkáiban gyarmatosított személyek számára a birodalommal kapcsolatos személyes tapasztalatokat mind a közvetlen, mind a beépített hatalom formálja. Függetlenül attól, hogy ezt a hatalmat támogatják, aláássák vagy egyenesen lebontják-e, az ideológia repedései azt mutatják, hogy monolitikus. Amit Mary Louise Pratt (2004) „a kontaktus zónának”⁸ nevez, alapvető szerepet játszik Kipling műveiben. Sok szereplője azonosságát átítatja a hibridség és a folyékonyság. A gyarmatosító személyazonossága, amint Golightly hadnagy példáján látjuk, veszélyesen törékeny, és a hatalom funkciója akkor derül ki, amikor visszahúzódik vagy teljesen megbukik. Amikor látjuk a gyarmatosító identitást elveszni, az eredmény szinte mindig egy teljes szellemi bomlás, amelyet a birodalmi viszony visszaállítása nélkül általában halál követi. A birodalmat nem lehet a gyarmatosítótól leválasztani pusztító következmények nélkül. A határon az identitás és a reprezentáció össze vannak kötve.

Ügyelnünk kell arra, hogy ne keverjük össze a kétértelműségeket az ambivalenciával, bár mindkettő jelen van és fontos Kipling munkájában. Láthatjuk, hogy kétértelműséget használ karaktereinek hibrid identitásának kialakításához. Míg a fehér szereplői gyakran nem tudják tudatosan asszociálni magukat azokkal, akiket nominálisan uralnak, Kipling reprezentációja felborítja a két identitás közötti szétválasztást és átlépte a határokat. Kiváló példa *Kim*, amelyben a főszereplő könnyen felveszi az identitást, és képes más nemzetiségűekkel beszélni a saját nyelvükön és - a felszínen - egyenlőként, bár ez a látszólagos közelség megtévesztő.

Ez nem azt jelenti, hogy Kipling fehér karakterei képesek levetni fehérségüket. A nem fehér identitás, amikor Kipling fehér karakterei felvállalják azt, csak álruházat, és - annak ellenére, hogy nyilvánvaló képességeik vannak a színes népek utánozásában - lényegében fehérek maradnak. A legfontosabb példa erre az, hogy Kim tökéletesen beilleszkedik a bennszülött indiaiak közé, de ez csak felszínes alakváltás, hogy jobb szahib legyen belőle, India gyarmati adminisztrációja. Miközben Kim erényeket tanul, mindannyian brit erények, és Kim sem indiaivá, sem kevésbé fehéré válik. A felmerült kapcsolat a reprezentáció válságát okozza, különösen az indiai határon, a gyarmatosított tér és az azon túli tér közötti határon az utolsó fejezetekben.

Az ambivalencia alkalmazása a cinizmus kivetítéséhez az olvasóba egy olyan témában is megjelenik, amely számos történetében megjelenik: az erős emberek - és mindig is férfiak - nem ismerik a rassz, az osztály vagy a vallás megkülönböztetéseit, amikor találkoznak. Ez a legjobban a "The Ballad of East and West" [Kelet és nyugat balladája] című versben látható. A felszínen a vers a két ellenség kölcsönös tiszteletét ábrázolja, ám Kamal fia szavai megkérdőjelezi a beszélő e kijelentését. Annak bizonyítására, hogy jobban megérti a kapcsolatok egyensúlytalanságát, Kamal kifejezi, hogy a jövőben megsemmisül a megállapodás, és a fia a brit vezetőségtől szerzett előléptetése a saját vesztével járhat: „Még meglehet, hogy Ressaldart csinálnak belőled, amikor engem Peshawurban felakasztanak”⁹ (82). Erre az ezredes fia válaszol, nem pedig Kamal fia. Kamal fia - aki nem szólal meg - sorsát az apja, és

⁸ "contact zone"

⁹ "Belike they will raise thee to Ressaldar when I am hanged in Peshawur"

legjelentősebben a brit ezredes fia határozza meg: „Tegnap este egy határ tolvajra csaptál le, de ő ma az Úttörők embere!”¹⁰ (92).

Kipling tudomásul veszi az olvasója az elnyomásban betöltött szerepével kapcsolatos aggodalmait, valamint a rassz meghatározottsága és a fehérség fölött fennálló kételyeit. Még akkor is, ha cinizmust épít fel, távol tartja magát azoktól, akiknek valóságghű szavai fenyegetik a birodalmi rendszert. A gyarmatosított hangja nem hallatszik; amikor bennszülött szereplő beszél, akkor olyan hangon szólal meg, amelyet a gyarmatosító elnyomó képez. Szó szerint minden olyan nem fehér ember, akivel az olvasó találkozik Kipling műveiben, Kipling szavaival beszél. A fehér gyarmatosító identitását szintén a birodalommal való kapcsolat formálja, amelynek ábrázolása annyira ellentmondásos, amennyire elkerülhetetlen. Épp úgy, ahogy Kiplinget is formálta, a Birodalom a szereplőket mind annak támogatására formálja, hogy hegemoniájának határain kívüli válság katasztrófára készen legyenek, a fenyegetést a cinizmus tanulásával hárítsák el.

Következtetések

Indiában születése óta Rudyard Kiplinget abban a hitben nevelték fel, hogy elsősorban India és általában a Birodalom születési joga, és hogy a britek által kormányozott gyarmati rendszer az egyetlen igazságos és megfelelő eszköz a gyarmatosított terek uralkodására. Ezt a hozzáállást nemcsak ábrázolja, hanem újratervezi írásában, mind személyes, mind politikai írásaiban, amelyek kifejezetten támogatják a birodalmi tevékenységeket, valamint szépirodalmi műveiben. Mint kimutatták, Kipling előre látja a gyarmatosítók szorongását, amikor a kolóniában szerzett tapasztalatok feltárják a gyarmati ideológia hiányosságait, megmutatva, hogy sem a Birodalom humanista igazolása, sem az emberek rassz alapú szétválasztása nem abszolút. Ezt a szorongást szövegei arra használják, hogy az ideológiát a Birodalom megszűnése és az egyes gyarmatosítók szubjektivitása felbomlása ellen védőkeretet építsenek. Így a gyarmatosító ideológia hiányosságai, eltolódása és hiányosságai ellenére - valóban az átformálásukkal - Kipling szövegei azt sugallják, hogy a kolonizáló ideológia a legjobb és egyetlen eszköz mind a Birodalom, mind a gyarmatosító érdekeinek védelmére és megerősítésére.

Ezt az olvasatot szem előtt tartva, újra kell vizsgálnunk azokat a szövegeket, amelyeket anti-gyarmatosítónak vannak minősítve, mint például a *Heart of Darkness* [A sötétség mélyén] (1902) vagy az *A Passage to India* [Út Indiába] (1924) című regények. Míg ezek a szövegek bemutatják a gyarmatban tartózkodó gyarmatosítót fenyegető szorongást, például az értelmetlen zaj híres fenyegetését az utóbbi regényben, amelyet Bhabha (1994) részletesen leír, fontos megvitatni, hogy ezek aláássák-e a birodalmi szimbolikus rendet vagy megerősítik. A *Heart of Darkness* újabb áttekintése rámutat arra, hogy a vége úgy tűnik, hogy nem maga a kolónia „elsötétíti” Londont, hanem az, hogy a gyarmatosító cinizmusa kiterjedt a városig Marlowe Kongóban szerzett tapasztalatainak eredményeként. A Marlowe által Kurtz haláláról elmondott hazugság kifejezi azt a cinizmust, amelyet visszahozott a kolóniából, és cselekedetei ellenére továbbadták Kurtz menyasszonyának.

¹⁰ “Last night ye had struck at a Border thief—to-night ’t is a man of the Guides”

Kiplinghez kapcsolódó publikációk

- “Kipling’s Colonizing Cynicism in ‘On the City Wall,’” beadva a HUSSE-által kiadott könyv egy fejezetének. Szerkesztő, cím, kiadás helye, kiadó?
- “The Dissolution of Race and Self in Kipling’s *The Man Who Would Be King*,” *FOCUS: Papers in English Literary and Cultural Studies*. szerkesztő, év, oldalszám??
- “Preventing Collapse of Race in *Kim*,” *Eger Journal of English Studies* XXVIII kötet, 2018. OLDALSZÁMOK?
- Review of Elleke Boehmer’s *Postcolonial Poetics*, megjelenés alatt, *Americana: E-Journal of American Studies in Hungary*.

Más vonatkozó akadémiai publikációk

- Unspeakable Anxieties in Weird Fiction*, könyv. Megjelenés alatt a Szegedi Tudományegyetem Kiadójánál.
- “‘Growing grey and brittle.’ The Horror of Abjection in H. P. Lovecraft’s ‘The Colour Out of Space,’” esszé. Fejezet a *Posthumanism in Fantastic Fiction* című könyvben, ed. Kérchy Anna. 2018 július. Szeged: Americana eBooks.
- “‘Hey, Ras. ... Is It You, Destroyer? Rinehart?’: The Ideological Choice Between Rinehart and Ras in Ralph Ellison’s *Invisible Man*,” esszé. *Americana: E-Journal of American Studies in Hungary* 12 (2), 2012 ősz.
- “Hungary and Hungarians in the Writings of Robert E. Howard,” publikációra vár a *Robert E. Howard: Two-Gun Raconteur* című folyóiratnál.
- “I Was a Man before I Was a King: An Exploration of Conan’s Kingship through the Political Writings of Giorgio Agamben,” esszé, publikációra vár a *The Dark Man: The Journal of Robert E. Howard Studies* című folyóiratnál.
- “‘Against the Complacency of an Orthodox Sun-Dweller’: The Lovecraft Circle and the ‘Weird Class,’” esszé. A *The Unique Legacy of Weird Tales* című könyv fejezete, ed. Justin Everett és Jeffrey Shanks. 2015 október. Lanham, MD: Rowman & Littlefield Publishers.

Konferencia előadások

- “Enchantment and Reenchantment in the Graphic Novel *Lullaby*.” Cultural Texts and Contexts in the English Speaking World konferencia. 2019 március 22.
- “Kipling’s Colonizing Cynicism in ‘On the City Wall.’” Hungarian Society for the Study of English. 2019 február 1.
- “Caesar in Africa: The Ideological Conflict over Death in Julius Caesar and Contemporary Political Crises.” Jágónak Shakespeare konferencia, 2017 október 5.
- “The Destabilization of Identity in Kipling’s ‘Fuzzy-Wuzzy.’” HUSSE Conference Egerben, 2017 január.
- “‘I’m Tired as Hell Working for the Other Man’: Robert E. Howard, Industry, and Individualism.” PCA/ACA konferencia, Washington, DC. 2013 április 28.
- “‘I Was a Man before I Was King’: An Examination of Conan’s Kingship.” PCA/ACA konferencia, Boston, MA. 2012 április 12.
- “Hungary and Hungarians in the Works of Robert E. Howard.” PCA/ACA Conference, San Antonio, TX. 2011 április 21.

“‘The Future is Here’: The Evolution of Science Fiction and Technology in the Fiction of William Gibson.” Rocky Mountain MLA konferencia, Reno, NV. 2008 október 10.

Szeged, May 2019